

บทบาทของเครือข่ายสหวิทยาการ แห่งราชบัณฑิตยสถาน*

ยงยุทธ วัชรกุลย์

ราชบัณฑิต สำนักวิทยาศาสตร์

ราชบัณฑิตยสถาน

วันนี้เป็นวันที่จะต้องจารึกไว้เป็นประวัติของราชบัณฑิตยสถาน ซึ่งตั้งมากกว่า ๗๐ ปี ราชบัณฑิตในสำนักวิทยาศาสตร์หลายคนเกิดความคิดว่าจะร่วมฉลองโอกาสสำคัญนี้อย่างไร จึงคิดกันว่าจะต้องมีการประสานงานในหมู่นักวิชาการหรือผู้ทรงคุณวุฒิในประเทศ

เหตุการณ์เริ่มต้นได้รับการขอร้องจาก รศ. ดร. สุวบุญ จิระชาญชัย ให้ช่วยเหลือทางวิชาการแก่นักศึกษาปริญญาเอก ๒ คน ซึ่งมาพบที่ศูนย์เนื้อเยื่อชีวภาพกรุงเทพฯ ในพระอุปถัมภ์ ก็ได้ความคิดว่ากรณีนี้เป็น การติดต่อประสานงานข้ามหน่วยงาน ถ้าไม่รู้จักกันก็คงทำไม่ได้ นักศึกษาได้เปิดเว็บไซต์ของศูนย์ฯ แล้วโทรศัพท์พินิจมาหา เลยรู้จักกัน นี่ก็เป็นแนวคิดว่าการที่รู้จักกัน อาจจะทำให้มีการประสานงาน หรือร่วมมือช่วยเหลือกันได้ จึงต้องการให้นักวิชาการมีโอกาสรู้จักกันมากที่สุด

สำนักวิทยาศาสตร์ได้ประกาศรับสมัครภาคีสมาชิก ซึ่งมีผู้สนใจสมัครเป็นภาคีสมาชิกจำนวน ๒๘ คน แต่รับได้เพียง ๒ คนเท่านั้น ทำให้มีนักวิชาการซึ่งมีความรู้ความสามารถเหลืออีก ๒๖ คน จึงเกิดความคิดว่าทำอย่างไรที่จะให้นักวิชาการเหล่านี้ได้ติดต่อกับราชบัณฑิตยสถานต่อไปอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นการตั้งเครือข่ายสหวิทยาการจึงมีความจำเป็นและมีประโยชน์

ตัวอย่างสหวิทยาการของต่างประเทศ เช่น การตั้ง Royal Society ของประเทศอังกฤษ ใน ค.ศ. ๑๖๖๓ สมาชิกใช้อภิไธยย่อต่อท้ายชื่อว่า FRS โดยได้รับงบประมาณจากรัฐบาล การดำเนินงานระยะต่อมามีปัญหา

ว่า คนที่ไม่ใช่เชื้อชาติอังกฤษเป็นสมาชิกไม่ได้ เพราะฉะนั้นจะต้องตั้งองค์กรอีกหนึ่งองค์กรขึ้นมารองรับ ซึ่งตรงกับราชบัณฑิตยสถานที่ต้องตั้งเครือข่ายแบบต่าง ประเทศขึ้นเพื่อเป็นศูนย์รวมนักวิชาการ กิจกรรมในวันนี้ก็เกิดขึ้นจากการรวมกลุ่มนักวิชาการทั้งที่เป็นสมาชิกของราชบัณฑิตยสถานและไม่ใช่สมาชิก เพื่อร่วมมือด้านวิชาการให้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยเครือข่ายที่ตั้งขึ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเครือข่ายประสานงานข้ามสาขาวิชา และเป็นโอกาสที่ราชบัณฑิตยสถานจะได้เชื่อมโยงกับนักวิชาการอื่น ๆ ตลอดจนเป็นการส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาในรูปสหวิทยาการ ขณะนี้ทางราชบัณฑิตยสถานได้จัดตั้งแล้ว เรียกว่า **เครือข่ายสหวิทยาการแห่งราชบัณฑิตยสถาน** จำนวนสมาชิกก่อตั้งรวม ๗๑ คน โดยมีคณะกรรมการอำนวยการและคณะกรรมการดำเนินงานสหวิทยาการเพื่อการวิจัยและพัฒนาเป็นผู้รับผิดชอบโครงการ ขอเชิญทุกท่านที่มานับนี้สมัครเป็นสมาชิกของเครือข่ายฯ เพื่อจะได้ร่วมมือกันทำงานต่อไป

ตัวอย่างกิจกรรมแรกของเครือข่ายฯ คือ การซ่อมเครื่องมือฉายรังสี Cobalt-60 ของศูนย์เนื้อเยื่อชีวภาพฯ ในพระอุปถัมภ์ฯ ที่ลวดสลิงชำรุด ตอนแรกก็ไม่ว่าจะไปซ่อมที่ไหน ติดต่อกันที่สำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ ก็บอกว่าเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลา ทำให้งานฉายรังสีเนื้อเยื่อของศูนย์ฯ ติดขัดอยู่ยาวนาน จึงได้ติดต่อ ศ. ดร. สมศักดิ์ ปัญญาแก้ว อดีตคณบดีคณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นสมาชิกเครือข่ายฯ ได้ให้ข้อมูลว่าคณะวิศวกรรมศาสตร์มีภาค

* บรรยายในการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง “การใช้และดูแลเครื่องมือวิทยาศาสตร์ที่ซับซ้อนราคาแพง” วันที่ ๑๗-๑๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๘ ณ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น

วิชาที่เกี่ยวกับนิเวศวิทยาวิศวกรรมอยู่ จึงได้ติดต่อกับ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวิทย์ ปุณชัยยะ ซึ่งก็ได้รับความช่วยเหลือ จากที่จะต้องส่งเครื่องไปซ่อมที่ประเทศอินเดีย เพราะเครื่องมือนี้ผลิตที่อินเดีย เป็นเงินประมาณหกหรือเจ็ดแสนบาทก็สามารถซ่อมได้ในเมืองไทย เสียค่าใช้จ่ายห้าพันบาท ใช้เวลา ๖ สัปดาห์ ตัวอย่างที่เกิดขึ้นนี้ทำให้ งานสหวิทยาการเริ่มขึ้นและกำหนดเป็นงานแรก คือ การสัมมนาระดมความคิดที่ผู้เป็นเจ้าของ ผู้ดำเนินการ และผู้ใช้บริการ สมควรจะได้มีโอกาสปรึกษาหารือและใช้ความคิดร่วมกัน

เครื่องมือวิทยาศาสตร์ที่ซับซ้อนมีหลายประเภท ได้แก่

- เครื่องมือที่ใช้ทางการแพทย์และสาธารณสุข (วิทยาศาสตร์สุขภาพ)
- เครื่องมือที่ใช้ทางวิทยาศาสตร์ (วิทยาศาสตร์ประยุกต์ วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์)
- เครื่องมือที่ใช้ทางเทคโนโลยี (ชีวภาพ กายภาพ วิศวกรรมศาสตร์)
- เครื่องมือที่ใช้ทางอุตสาหกรรม (โรงงาน สถาบัน การสอบตรวจ)
- เครื่องมือที่ใช้ทางการทหาร (สถาบันค้นคว้า ยุทธศาสตร์)
- เครื่องมือที่ใช้ทางธุรกิจ

ในการที่ท่านทั้งหลายมาร่วมกันเพื่อจะทำความตกลง หรือเพื่อให้เกิดความคิดใหม่ร่วมกันในแง่การประสานงาน การแก้ปัญหาต่างๆ ที่ประเทศเราประสบอยู่น่าจะเป็นประโยชน์มาก การที่สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติได้ส่งเสริมดำเนินงานประมาณให้เราสัมมนาวันนี้ และราชบัณฑิตยสถานเป็นแกนกลางที่จะทำงานก็คงจะทำให้เป็นตัวอย่างของการร่วมมือกันคิด เพราะฉะนั้นจึงขอให้ทุกคนได้ระดมความคิดกันอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการแบ่งกลุ่มย่อย ซึ่งถือเป็นหัวใจของ

การสัมมนาครั้งนี้ มีประเด็นสำคัญต่าง ๆ เช่น

- ผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเครื่องมือฯ หากไม่รู้จักกัน ก็จะต้องถือว่าถูกรบกวนบางสถาบันไม่เปิดโอกาสให้ผู้อื่นใช้เพราะเกรงว่าเครื่องมือจะชำรุดเสียหาย หากเป็นเช่นนี้ ก็คิดว่าน่าจะมีทางออก เช่น มีการให้บริการและคิดค่าบริการในการใช้เครื่องมือ
- เงินบริจาค
- การประสานงานในการใช้และดูแลเครื่องมือ
- การกระจายเครื่องมือตามพื้นที่ คณะวิศวกรรมศาสตร์จะช่วยเป็นศูนย์กลางประสานงานการดูแลเครื่องมือได้หรือไม่
- การปรึกษาหารือเกี่ยวกับปัญหาเรื่องเครื่องมือ การรับคำปรึกษา การตรวจซ่อมบำรุง การตั้งงบประมาณ ดูแลเครื่องมือเป็นไปได้อย่างไร ซึ่งผู้แทนสำนักงานที่เชิญมาเป็นวิทยากรในวันนี้ น่าจะให้คำตอบได้
- ด้านชั่วโมงการใช้งานอาจไม่คุ้มค่า คือ ซื้อเครื่องมือมาแล้วใช้แค่สัปดาห์ละหนึ่งหรือสองชั่วโมงก็ถือว่าไม่คุ้มทุน เวลา ๕ ปี เครื่องมือก็เสื่อมหมดราคาตามหลักเศรษฐศาสตร์ เพราะฉะนั้นการใช้งานให้คุ้มค่าควรจะวางแผนอย่างไร คงต้องช่วยกันคิด
- ในการร่วมมือกันมีหลายรูปแบบ การตั้งกลุ่มผู้สนใจอาจเป็นชมรมหรือสมาคมเป็นเครือข่าย บทบาทของเครือข่ายจะมีหน่วยงานที่เป็นเจ้าของเครื่องมือในสถาบันต่าง ๆ จะดำเนินการประสานงานอย่างไร

เท่าที่กล่าวมาเป็นความคิดเบื้องต้นที่คณะกรรมการจัดสัมมนา นำมาเสนอเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาให้แก่ผู้เข้าสัมมนาทุกคน และเพื่อให้ทราบว่าการสัมมนานี้เกิดขึ้นได้อย่างไร เพราะว่าสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติได้เห็นความสำคัญ และราชบัณฑิตยสถานก็คิดว่านักวิชาการหรือผู้ทรงคุณวุฒิต้องรู้จักและประสานงานกัน ถ้าท่านคิดว่าจะช่วยงานกันได้อธิบายความกรุณาสมัครเป็นสมาชิกเครือข่ายฯ ด้วย

นางสาวอารี พลดี
นักวรรณศิลป์ ๖ ว กองวิทยาศาสตร์
ผู้สรุปและเรียบเรียง

